

Asia: VN/24322/2024 UH

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kehitysyhteistyön järjestämisestä

Lausuntopyyntö

- 1. Mikä on näkemyksenne ulkoministeriölle ehdotetusta kehitysyhteistyön toimeenpanoa ja järjestämisestä koskevasta tehtävä- ja toimivaltasääntelystä, mukaan lukien esitys kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten pääomakorotuksia ja lisärahoituksia koskeva toimivalta?**

Geologian tutkimuskeskus (GTK) pitää kannatettavana, että ulkoministeriön (UM) kehitysyhteistyöhön liittyvistä tehtävistä ja toimivallasta säädetään aiempaa selkeämmin, ajantasaisemmin ja perustuslain edellyttämällä tavalla.

- 2. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua viranomaisten kehitysyhteistyön toimeenpanoon osallistumista koskevaa sääntelyä, lain viranomaismääritelmästä ja viranomaisyhteistyötä koskevasta hinnoitteluperusteesta, mukaan lukien IKI-instrumenttia koskeva sääntely sekä hankinta- ja kilpailuoikeudelliset näkökohdat?**

GTK kannattaa viranomaismääritelmän täsmentämistä kirjanpitoyksikköpohjaiseksi, mikä selkeyttää, ketkä voivat osallistua viranomaisperustaiseen kehitysyhteistyöhön.

IKI-instrumentti on ollut keskeinen mekanismi GTK:n geologisen asiantuntijuuden (mm. luonnonvarat, maaperä, kallioperä, kriittiset mineraalit, puhtaan veden saatavuus, ilmastoriskit) hyödyntämiseksi kumppanimaiden viranomaisten kapasiteetin vahvistamisessa. IKI-instrumentti on ollut GTK:lle ja kumppanimaille tärkeä, ja sen puitteissa tehty projektitoiminta on tuottanut erinomaisia tuloksia. Viime vuosina IKI-toiminta on kohdistunut Vietnamiin, Nepaliin ja Keski-Aasian valtioihin. IKI-toiminta on GTK:ssa pääosin hinnoiteltu liiketaloudellisin perustein soveltaen virastokohtaista lainsäädäntöä.

IKI-projektien hinnoittelu liiketaloudellisin perustein on ollut perusteltua, koska IKI-toiminta on kohdemaista johtuen korkeariskistä ja usein hallinnollisesti haastavaa johtuen kumppanimaiden monista neuvotteluosapuolista erityisesti projektien aloitus-, mutta myös toteutusvaiheessa. Lisäksi

riskinä on, että ilman mahdollisuutta katteelliseen hinnoitteluun IKI-hankkeet voivat jäädä sisäisessä resurssikilpailussa vähemmän houkutteleviksi.

Mikäli IKI-instrumentti muutetaan omakustanteiseksi, tulee IKI-projektin hallintomalli olla resurssitehokas sekä toteuttavan että hallinnoivan viranomaisen näkökulmasta. GTK katsoo, että on tärkeää, että kaikki toimijat toimivat samojen pelisääntöjen mukaisesti: esimerkiksi luonnoksen s. 69 perusteluihin liittyen GTK pyytää kiinnittämään huomiota, että kirjaus tietty laskennallinen yleiskustannus on selkeästi määriteltä.

Eryteisesti GTK painottaa, että omakustannusarvoon perustuvaan toimeksiannon hintaan tulee sisältyä viraston yleiskustannukset täysimääräisesti ja että omakustannusarvo tarkistetaan vuosittain, jotta se vastaa tehtävistä viranomaiselle aiheutuneita tosiasiallisia kustannuksia. Lisäksi GTK painottaa, että kehitysyhteistyön rahoitusmalli ei saa vaarantaa GTK:n edellytyksiä toteuttaa kansallista perustehtäväänsä.

3. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua monitoimijamalleja koskevaa sääntelyä, mukaan lukien sitä koskevat hankinta- ja kilpailuoikeudelliset näkökohdat?

GTK pitää monitoimijamallien mahdollistamista hyvänä, mikäli se tukee EU- ja kansainvälisten yhteishankkeiden toteutusta laajempina kokonaisuuksia. Monitoimijamallin tulee parantaa GTK:n mahdollisuuksia osallistua laajoihin hankkeisiin, joissa yhdistetään geologista asiantuntemusta, viranomaisosaamista ja muiden toimijoiden asiantuntijuutta

4. Mikä on näkemyksenne ehdotetusta sääntelystä, joka koskee julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle perustuslain 124 §:n mukaisesti?

-

5. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua kehityspoliittisia lainoja koskevaa sääntelyä?

-

6. Mikä on näkemyksenne koskien ehdotettua ilmoittajansuojelua ja väärinkäyttöilmoituksia koskevaa sääntelyä?

GTK kannattaa ilmoittajansuojelua koskevaa sääntelyä, joka vahvistaa väärinkäytösten raportointimahdollisuuksia ja suojaa ilmoittajien henkilöllisyyden. Tämä on tärkeää erityisesti korkean riskin maissa, joissa kehitysyhteistyötä toteutetaan. Sääntely selkeyttää menettelytavat, vastuut ja raportointivelvoitteet

7. Muut hallituksen esitykseen liittyvät huomiot ja kommentit

Suomen kehitysyhteistyö on vastannut globaaleihin haasteisiin liittyen mm. puhtaan veden saatavuuden ratkaisuihin, kriittisten mineraalien oikeudenmukaiseen saatavuuteen ja hyödyntämiseen sekä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Lisäksi se on edistänyt ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa ja tukenut naisten, tyttöjen sekä haavoittuvassa asemassa

olevien ryhmien oikeuksien toteutumista. GTK katsoo, että näitä tehtäviä on edelleen jatkettava ja vahvistettava, ja osaltaan sitoutuu näiden tavoitteiden edistämiseen.

Breilin Olli

Knuutinen Lotta
Geologian tutkimuskeskus